

ERDÉSZETI LAPOK

a magyar erdészegylet

K Ö Z L Ö N Y E.

Negyedik évfolyam. XI. füzet. November 1865.

Közgazdasági eszmetöredékek az erdészet köréből.

Irtta Erdődi Adolf. — (Vége.)

XI.

Esetek, hol a kormány beavatkozása a viszonylagos fatalajon álló erdők gazdaságába is szükséges.

Megkísértjük az erdőgazdaság belső természetéből magyarázni, hogy némely esetben miért szükséges az ily beavatkozás és — *hogy mely esetek azok, a mikre nézve e szükség csakugyan fön áll.*

Igy önként fog kiválni az erdők azon osztálya, melyre nézve mi a gazdaság teljes szabadságát mind addig fogjuk szorgalmazni, a mellett minden rendelkezésünkre álló tisztességes fegyverrel mindaddig harcolni, a míg azt csak meg nem adják.

Ha valaki elég szerencsés 30,000 forintot föltétlenül örökölhetni, ugy *azt*: hogy ő e tőke rendes kamatait akarja-e élvezni, vagy pedig az egész összeget valami iparvállalatba fektetni, vagy végül egyszerűen elkölteni — ugy hiszem egyedül ő van jogositva meghatározni. Törvényt legalább én nem ismerek, a mely őt ebbeli szabadságában megszorítani akarná.

Ellenben — ha ugyanaz a valaki azt a 30,000 forintot oly föltétel mellett kapta, hogy a kamatokat élte fogytáig élvezhesse

ugyan, a tőke azonban érintetlen maradjon, s halála után gyermekeire s ha azok elmúltak, valami közintézetre szálljon — úgy valóban nincs mit csodálni, ha a törvényhozás intézkedett, mikép az ily tőkék elfogyasztása lehetlenné váljék.

Alkalmazzuk e példát az erdőbirtokra.

Az erdők vagy szünetelő, vagy tartamos üzemen kezeltenek.

Első esetben a fát, ha az bizonyos kort ért, *egyszerre* learatjuk az egész térségről, és ez eljárást *meghatározott időközökben* folytonosan ismétljük.

Ez üzemmód *rendesen* csekély terjedtségű erdőcskéknél jön alkalmazásba, melyek egy évi termése annyira kicsiny, hogy a végett nem is érdemes évről évre a használat bajaival és költségeivel megküzdeni.

És ha valaki *ötven forintot* a takarékpénztárba tesz s annak kamatos kamatait csak minden 30-ik évben élvezi *pénzben* — épen úgy jár el, mint a ki szünetelő erdőüzemben talajtőkéjének nem minden évben élvezi egyszerű, de csak 30 évenként kamatos kamatait — *pénzzé váltható fában*.

Nagyobb erdőknél ez eljárás nem könnyen alkalmazható, mert oly fafőmég, a mi teszem azt 10,000 holdan 80 év alatt összehalmozódva *egy millió ölre* is rughat egyszerre nem egy könnyen lenne előnyösen értékesíthető és — mert az ily roppant készletek földolgozása, elszállítása, tömérdek munkaerőt és előleges kiadásokat venne génybe, azonkívül kevés ember van, a ki a fölvigyázat költségeit, az adót s a t. úgy viselhetné vagy viselni hajlandó lenne, hogy azoknak kamatosan kamatos visszatérítésére 80—80 esztendeig várakozzék.

Ily nagyobb erdők tehát *rendesen és észszerűen tartamos üzemen* kezeltenek, minél fogva évenként az *összes térség egy évi termését használjuk*.

Tudjuk azonban, hogy *a fa egy éves korában* csak igen korlátolt használati értékkel bír, az évi termést tehát nem arathatjuk le évenként az egész térségről, ha csak gazdaságunk nem volna — például kosárvessző növesztésre berendezve.

A fa használhatósága különböző célok szerint — annak kisebb nagyobb méreteihez van kötve, minőket az csak az évek bi-

zonyos sora alatt képes elérni. Az évek e számát *forda tartamnak* szoktuk nevezni.

Ha például tapasztalásból, vagy a növekvési viszonyok tudományos, vizsgálatából tudjuk, hogy saját szükségünket és a belmeg külkereskedelem igényeit csak úgy leszünk képesek jövedelmi szempontból is előnyösen kielégíteni, ha az évtermést 80 éves fában fogjuk a piacra állítani, úgy az e célra irányzott intézkedéseket — *80 évi fordáju tartamós erdőüzemnek nevezzük*, az az olyannak, melynél fogva *az összes térség egy évi termését, ugyan e térség aránylagos részén 80 éves fában arathatjuk*.

Hogy pedig ez megtörténhessék, bizonyos — nagyságában maradandó folytonos növekvés által szüntelen megújuló élő fa készlettel kell a tért ellátnunk, a mi — hogy a legegyszerűbb példával éljünk — valami beerdősítendő homok területen — következőkép eszközölnetnék.

A tért 80 egyenlő részre osztjuk, s annak minden ilyen részét egy egy esztendővel később beültetjük. A 80-ik rész mivelése után oly erdővel rendelkezünk, mely lehetővé teszi, hogy azon túl *az egész tér évi fatermését* annak $\frac{1}{80}$ -ad részén minden esztendőben 80 éves korban használhassuk. Mert hisz a tér minden 80-ad részén, mire az ültetési sorrendnek megfelelő vágás reá kerül, az évi termés 80-szor ismétlődött s így az akkor rajta álló készletnek az összes térség egy évi átlagos fatömegével egyenlőnek kell lennie.

Látjuk ezekből, hogy a tartamos erdőgazdaságnak nem csak talajra van — mint tőkére szüksége, de bizonyos *állandó a forda tartam arányában növekvő élő fatömeg készlet is*, mely a főntebbi példában a talaj 80-ad részeit, *egy, két, három* s a t. 79—80 éves fa növényzettel örökösen kell, hogy takarja.

Tegyük már most hogy valaki, minden további kikötés nélkül 500 hold erdőt örököl, *oly talajon melynek termőképessége* másnemű mivelés folytán nem veszélyeztetik — s oly fatökével, mely a 80 évi fordának felel meg; — nem *hallatlan zsarnokság* volna-e az, ha e valakit a törvényhozás kényszer útján akadályozná, hogy a tőke ingó része — a fa — értéktetésében, az ingatlan talajnak pedig másnemű — talán sokkal jövedelmezőbb mivelésében *s ez így a kikötés nélkül öröklött tőkének még is csak kamatjait élvezhetné*; még pedig a mint az az eddigiekből bőven kitünhetett — *korántsem a*

közjólét érdekében, hanem legfeljebb azért, hogy az erdővel nem bíró polgártársak álmait a fainség rémje ne zaklassa, vagy — hogy azok a fát drágábban mind eddig ne legyenek ezentúl sem kénytelenek fizetni, habár ennek folytán az erdőbirtokos koldus botra jutna, vagy hogy enyhébb kifejezéssel éljünk: tetemesen csekélyebb jövedelemre lenne is szorítva.

De ha fainségtől vagy a fa eltűrhetlen magas áraitól való félelemmel az erdőtalaj használata szabadságának ily megszorítását igazolhatónak tartjuk, miért nem ohajtjuk ez elveket a mezőgazdaságra is alkalmazni. Hiszen épen olyan joggal lehetne mondani: — a buza az életföntartás nélkülözhetlen eszközeihez tartozik; annak tehát nem szabad a mostaninál sokkal nagyobb árt elérnie, mert akkor éhen fogna halni a szegénység.

Ennélfogva pedig a gabona termelésnek sem szabad csökkennie. Azoknak, kik földjeiket eddig buza termesztésre használták, ott a *közjólét érdekében* ezután is egyedül azt szabad termeszteniük — habár a repce, kender, kukorica vagy bár mi más hatszor annyi jövedelmet hajthatna is nekik.

Ha ily rendszabályt életbe léptetni a kormányhatalom komolyan neki készülné, vajjon nem jogosan zúdalna-e föl az egész tisztelt gazdaközönség?

Ki ne tudná továbbá — hogy a kender vagy repce alkalmas viszonyok között sokkal busásabban fizet mint a buza vagy a tengeri.

Azért még sem tart tőle *de senki sem*, mikép a buza termesztők mind kenderre vetik majd magukat s hogy ennélfogva éhség fogja az országot sújtani.

Ilyes valamitől eszünkbe sem jut félni, részint mert tudjuk — más részt pedig természetes ösztönünk sugja, *hogy az ajánlat és tudakozás korlátlan egymásra hatásuk az első rendű életszükségleteknek mindig oly árakat fog biztosítani, melyek mellett azokra termesztő is elég fog akadni, az élvezetből pedig a szegények sem lesznek kizárva.*

Miért nem akarjuk hát ez elveket az erdőszetre alkalmazni?

Reméljük, hogy ez időszerint csak azért nem, mivel ügyünk számos illetéktelen hanghordozói az erdőszet sajátosságait föl nem fogva, okot és okozatot fölcseréltek, a legkülönneműbb eseteket egy kapta fára verték s azon szerepre nézve, mely az erdőket a nem-

zetgazdaság körében megilleti, maiglan is a fogalmiak valóságos zür-zavarában sinlődnék.

Igy nem egy van a ki állítja, *hogy az erdő abban az esztendőben hajt legtöbb tiszta hasznot, a melyben azt a birtokos kivágatja.*

Pedig az eddig mondottakból világosan kiderül, hogy e kezdetleges okoskodásnak csak annyi az értelme, mintha valaki mondaná: *a takarékpénztárba tett tőke akkor hoz legnagyobb kamatot, a midőn azt onnét kiveszem és — utolsó garasig elköltöm.*

Mondottuk miként vannak esetek, *hol a gabona talajon álló erdők gazdaságának korlátozása is szükséges,* és az államhatalom kötelességévé válik.

Ily esetek akkor állanak be, ha valaki egyedül az erdő évi terményeinek s így *csak a tőke kamatjainak élvezetére van jogosítva.*

Ilyféle birtokot minálunk nevezetesen a püspökségi, zárdai, községi s egyszóval minden oly erdők képeznek, melyek *jogi személyiségek* használatában vannak, de *soha sem oly magánosoké, kik azokat korlátlan örököségi vagy szerzési joggal bírják.*

A jogi személyiségek erdei gazdaságának korlátozása pedig helyén van, mert — *emberek vagyunk* s a halhatatlan birtokosok meg az ideiglenes haszon élvezők érdekei igen gyakran homlok egyenest ellenkezhetnek. Az utóbbiak nem egyszer ohajthatnának a vágások erőszakoltatása, a fatőke megtámadása, az újra erdősítés elhanyagolása által oly előnyök birtokába jutni, melyek a jövő örökösök jogosan várt haszon élvezetét tetemesen csökkenthetnék, rövidebb hosszabb időre megsemmisíthetnék.

XII.

A hazai törvényhozás legelső teendői erdészetiünk ügyében.

Értekezésünk folyamában elmondottuk és bővebben indokolni iparkodtunk, hogy

I. nemzetgazdaságunk főfeladataihoz tartozik, megállapítani az elveket, melyek nyomán termőföldünk minden részét a nyilvánuló szükség mértékében úgy használhassuk, mikép az birtokosauak — összhangzatosan a közjólét érdekeivel, lehető legnagyobb tartós jövedelmet szolgáltatasson;

2. hogy azon erdőtalaj szabad használata, melynek termőképessége ez által nem veszélyeztetik, a *közjóllétre* nézve káros nem lehet, sem az erdőknek a klímára való állítólagos befolyásuknál fogva, sem pedig faszükségeink tartós kielégítése biztosításának szempontjából;

3. hogy faszükségeinket messzi túlhaladó erdőbőségben szenvedünk, s hogy erdeink tetemes része viszonylagos erdő — tehát oly talajon áll, melynek szabad használatában a birtokost a magánjogi viszonyok határain túl *csak saját és a közjóllét érdekei rovására lehet* korlátozni, megszorítani;

4. mikép nagy terjedtségű erdeink vannak, *melyek főtartása még törvényes kényszer útján is kötelesség*, sok oly talajunk, melynek erdősítését minden okszerű uton módon előmozdítani a közjóllét érdekében fekszik;

5. állami erdeink eladásának kérdéséhez szollottunk, mert kimutatni ohajtottuk, hogy a kormányhatalom ez erdők, melyik részét és minő föltételek alatt tehetné a szabad forgalom, adás-vevés tárgyává, miszerint termőföldünknek az erdő és mezőgazda közt való fölosztását ekkép is elősegíthesse; az ebbeli határok tullépésével pedig a közjóllétet ne károsítsa, végül

6. azt is fejtegettük, hogy a viszonylagos talajon álló erdők használatának korlátozása lehet-e és mely esetekben czélszerű.

Mindezeknek alapján pedig már most elmondani kötelességünknek tartjuk, hogy nézeteink szerint mik volnának a hazai törvényhozás legközelebbi teendői, hogy a talaj czélszerű használatának lehetőségé előmozdítassék és — *erdőgazdaságunk a magán birtokosok és a közgazdaság előnyére örvendetes lendületet nyerjen.*

Az állam hatalomnak általános föladata e részt

1. oly intézkedéseket életbe léptetni, melyeknél fogva szántóföld és erdő minden időben akadálytalanul *azon tért* foglalhassa el, a mi mindeniküket a népgazdaság valamennyi ágai öszhangzatos fejlődésének érdekében megilleti;

2. a birtokosnak erdei megvédésében emberek állatok és elemi bajok ellen hathatós segítséget nyújtani;

3. az erdei szolgálmányok mielőbbi megváltásáról gondoskodni. Erre pedig különös súlyt fektettünk, miután Magyarország 9046 urbéres községei közül az urbéri rendezés 5130-ban mainapig sincs

befejezve és mert Erdélyben, Horvát- és Tótországban e viszonyok még nagyobb mérvben rendezetlenek;

4. az erdőgazdaság szabadságát — de csak ott és annyiban korlátozni, a hol és a mennyiben azt a *közjótét* vagy *magán természetű jogviszonyok* megvédése mulhatlanná teszi;

5. a közértelem és szakképzés hathatós előmozdítása és terjesztése által is a gazdaság fölvirágzására befolyjni.

Ez elveknek jelen hazai viszonyainkra való részletezett alkalmazása képezné az *erdőtörvényt*, mely az összes beható körülményekhez való folytonos simulásban lenné fejlődésének természetes menetét.

Az államhatalomnak ebbeli első kötelessége tehát egy *megfelelő erdőtörvény* alkotásában állana.

Miután azomban az illető viszonyoknak koránt sem dicsekedhetünk — nem mondom kimerítő, de még csak megközelítőleg elegendő ismeretével sem: úgy jelenleg csak oly előleges intézkedéseket ohajthatunk, melyek erdőgazdaságunknak — viszonyaink részletes ismeretétől független — fölveit állapítanak meg és oda hatnának, hogy mielőbb a beható körülmények teljes ismeréthez juthassunk.

A többire nézve előlegesen apáinkról reánk maradt törvényeinkhez ragaszkodhatnánk, a mennyiben ezek módosítása — az említett alapelvek és e régibb törvények öszhangzatossága érdekében nem válnék szükségessé *).

Az említett fölvek szerintünk a következők lennének:

I.

Minden erdőtalaj használatának módja, melynek termőképessége a rajta álló erdő irtása folytán nem veszélyeztetik — a magánjogi viszonyok határain belül — teljesen szabad.

II.

A föllétlen — vagy is oly talajon álló erdőket, melyek termőképességét csak erdőmivelés mellett lehet föntartani; — a mivelés

*) A törvényjavaslat egyik igen szükséges előmunkálatát képezné hazánk összes erdészeti törvényeinek magyar szövegben való és magyarázatokkal ellátott összeállítását.

változtatásának céljából irtani nem szabad. — Ily erdők vágásainak újra erdősítése kötelesség.

Az I-ső alatt érintett erdők használatának magánjogi viszonyokból eredhető korlátait nevezetesen az erdők birtok címe képezi.

Oly erdők, melyek jogi személyiségek, u. m. püspökök káptalanok, zárdák, községek, birtokában vannak, a *mivelés változtatása céljából* csak az illető hatóságok engedélye folytán lennének irthatók.

Ily czimeken birt valamennyi erdő üzemterve tehát az illetékes hatósággal volna tudomás és illetőleg jóváhagyás végett közlendő — hogy az abból azon meggyőződést merithesse, mikép a haszonvétel jövőendő örökössei a mostani tőkét csonkítlan nagyságban fogják átvehetni s így az őket megillető kamatok teljes összegét is élvezhetni.

Mennyire terjedjen a hatóságok ez örököségi joga a *gyakorlatban* e birtokcímek mindenike — valamint a föltétlen erdőtalajon álló erdők gazdasága irányában is, azt jelenleg még igen bajos volna alaposan eldönteni. Arra nézve majd csak a még megalkotandó *országos Erdészeti statistika* és abban az illető erdők jelen állapotáról és kezelési módjáról szolló fejezet fog kellő utmutatással szolgálni.

Addig azonban a mi hitünk szerint főleg nagy birtokosainkat annál inkább kár volna, hivatlan beavatkozással keseríteni, a mennyivel szembeötlőbb azok legnagyobb részének nem csak erdőgazdasági *conservatív* irányuk, hanem az erdők iránti tagadhatlan előszeretetből származó és sok esetben igen élénk igyekezet is, e gazdaság minden ágában áldozatok árán is előre haladhatni.

Szigorubb eljárást követelnek az ugynevezett *véderdők*, melyek a föltétlen erdőtalaj azon részén állanak, hol irtás pusztítás vagy gondatlan kezelés folytán nem csak az illető talajnak, de az erdők egész — kisebb nagyobb környékének termőképessége, az illető népességnek gyakran létele is veszélyeztetnék. Ez osztályba tartoztak a *Karsthegység* hajdan hirneves erdőségei és tartoznak mai nap is mind azok, melyek bizonyos vidéket kő- vagy hógörgetek, orkánok s a t. ellen megvédeni hivatvák.

Ezen erdők használata, a mennyiben azokat maga az állam nem venné vagy vehetné kisajátítás útján birtokába és közvetlen kezelése alá — a *birtokos minden különbsége nélkül* csak az illető

hatóság által elfogadott terv szerint volna megengedendő. Hogy ide hazánknek névszerint mely erdőségei tartoznak, azt meghatározni szinte az országos Erdészeti Statistika föladatainak egyikét képezné.

A mit e fejezetben eddig elérhettünk, mind az — *már fönnálló* erdenikre vonatkozik.

Illó lesz a parlagon heverő, még semmi erdőállományhoz nem tartozó föltétlen erdőtalajról is megemlékeznünk.

Ennek beerdősítése a természeti viszonyok szerint a közjóllétre nézve többé kevésbé szükséges, hasznos és sürgős lehet. Ehez képest pedig azt vagy a kormány maga eszközölhetné az illető talaj felének díjjában; vagy arra jutalmak kitűzése — maggal, csemetékkel, vagy pénzzel való segítés, a viszonyokhoz mért tartamu adómentesség s a t. által hathatna — a mint az a legujabb időben Franciaországban is oly fényes eredménnyel történik.

Az ily talaj fekvését, kiterjedését osztályozását, vagy beerdősítésének kisebb nagyobb sürgősségét kimutatni szinte a már annyiszor említett Erdészeti Statistika köréhez tartoznék *).

Az erdővédelemre célzó törvények is csak ennek utmutatása szerint alkothatók ésszerűen.

A fausztatásra, vízi fürész-molnákra s a t. vonatkozó törvények csak az általános vizjogi törvényekkel összhangban alkothatók.

XIII.

Az országos és a megyei erdőfelügyelőkrol.

Kiemeltük, hogy vannak körülmények, melyek között az *erdőirtást a talaj minőségére való minden tekintet nélkül* hatósági engedélytől kell függővé tenni, valamint olyak is, melyek a kezelésnek hatósági ellenörködését igazolják — sőt szükségessé teszik.

És hogy e hatóságok a szóban forgó föladatoknak okszerűen megfelelhessenek, szakképzett tanácsadokra lesz mulhatlan szükségük.

E tanácsadók a megyeknél „*megyei erdőfelügyelő*“ czimet viselhetnének. A megyei hatóságok illető végzéseire ellen a birtokosok

*) Az Orsz. Erd. Statistika szükségességének és legsürgősb föladatainak kérdéseit az „Erd. lap.“ 1862-ik folyamában (355—375 old.) már bővebben tárgyaltuk.

az országos főhatósághoz föllebezhetnék ügyeiket, melynek külön erdészeti osztálya volna — élén az „országos felügyelővel.“ Ez az állami erdők kezelése fölött is örködnék, az országos Erdészeti Statisztika összeállításának munkálatait vezetné — és egyedül, meg közvetlenül csak az illető országos főhatóság elnökének volna alárendelendő.

A megyei erdőfelügyelők teendői pedig a következőkből állnának:

1. Az erdei szolgálmányok megváltása és az erdők kihatása ügyében ők lennének a pártfelek által választott szakemberek állandó elnökei.

2. Ha valaki saját erdeinek egy részét irtani és a talajt mezőgazdaságilag művelni ohajtaná, úgy a helyszínen eszközölt alapos vizsgálat nyomán a megyei erdőfelügyelő nyilatkoztatná ki, ha a talaj termőképessége a szándékolt eljárás által veszélyeztetik-e vagy nem.

3. Az erdőrendezés munkálatainak mérnöki és becslési része — meg összeállítása — szóval a tényleges kivitel, középszerű szakképzettséget és egészséges testalkotással párosult mechanikai ügyességet igényel. Az utak ellenben, melyek e részt célhoz vezetni alkalmasok igen sokfélék. Ezeket helyesen megválasztani — az összes viszonyok egymásra való vonatkozásaik együttes fölfogásának képessége nélkül nem lehet; — valamint egészséges ítéllettel párosult, minden oldalú mélyebb szakképzettség nélkül sem. — Az eljárás helyes és tapintatos tervezése pedig rendkívüli fontos, nem csak az erdőrendezések költsége — de czélszerűségi szempontjából is; a mi pedig igen nagy tekintetet érdemel, miután e mindig költséges munkálatok néha egy századra szöllanak. — Ha tehát a községek, vagy egyéb jogi személyiségek melyek erdeiket csak a megyei hatóságok által elfogadott terv szerint lennének jogositva használni — azt kívánnák, hogy a megyei erdőfelügyelő az általuk megbízott szakember erdőrendezési tervzetét előlegesen is megvizsgálja, úgy e kívánnak megfelelni, a felügyelő hivatalos teendői közé tartoznék, melyért külön fizetést követelni jogában nem állana.

4. E felügyelő további föladata volna a törvényértelmében fölterjesztett üzemterveket megvizsgálani, és elfogadásukat, vagy változtatásuk végett visszautasításukat a megyénél okadatolva indítványozni. — Magában értetik, hogy az erdőfelügyelőnek e tervek

vizsgálatánál csak a főcélra szabadna tekintettel lenni, arra ugyan is, *hogy a jelen tőkeérték biztosítása mellett a kamatok tartamós élvezhetőségéről gondoskodva van-e vagy nem?*

5. Kötelessége volna felvívázni, hogy az illető erdők csakugyan az elfogadott terv szerint kezeltessenek.

6. Ő nekie kellene a parlagon heverő — semmi erdőállományhoz még nem tartozó — föltétlen erdőtalajt osztályoznia és az erdősítésben való közsegédkezést sürgető kérvényekre nézve véleményezni.

7. A hatóság különös oltalma alá helyezendő *védérdőket* is ő tartoznék megjelölni — azok üzemtervezetét mint minden ilyes munkalatot a *helyszínén* megvizsgálni, a használatot és újra erdősítést pedig szigorúan ellenőrizni.

8. Ha bármelyik megyebeli erdőbirtokos erdeinek rendezése ügyében az ő tanácsával élni ohajtana, ugy e kívánatnak a megyei fölügyelő a legkészségesebben engedni tartoznék, a nélkül, hogy ezért fizetést vagy jutalmat követelni jogában állana, végül:

9. Az ő kötelessége volna, a *megyei erdő statistika* lehető legpontosabb összeállítása és az összes bevágó viszonyok folytonos nyilvántartása.

E statistikát a megyei hatóságok évenként — mindig a szükséges kiegészítésekkel ellátva, a főtörvényhatósághoz küldenék, a hol azokból az országos erdőfelügyelő osztályában és annak vezetése mellett készülnének az „*Országos Erdészeti statistika*“ évkönyvei.

10. Azt, hogy a megyei erdőfelügyelők föntidézett bokros és tetemes ugy testi mint szellemi erőt és tevékenységet igénylő teendők mellett, adott esetekben a községek vagy egyéb jogiszemélyiségek számára még kezelési terveket is *készítsenek* — és az *ide vágó egyedül gépies ügyességet meg erőt föltételező előmunkálatokkal foglalkozzanak* — a mint azt a „*magyar erdészegylet*“ a községi erdők fölöött való államfelügyelet iránti véleményében követeli — semmikép sem tudnám helyesnek, vagy czélszerűnek sőt még tapintatosnak sem tartani.

A mondottakból ugy hiszem eléggé kiviláglik, hogy e megyei felügyelők erdészeti állapotaink nem csekély tényezőit képeznék, hogy ez állomás fontos és komoly kötelességeinek csak szeplőtlen, becsületes tiszta jellem és mélyebb értelemmel párosult magas szakképzettség fog illően megfelelhetni.

A megyei erdőfelügyelőket tehát az ország erdészeinek színéből kellend kiválogatni és a szerint fizetni is.

Hogy e felügyelők nem minden megyében volnának egyaránt elfoglalva, azon senki sem kételkedhetik, ki országunknak e részt is oly változatos viszonyait ismeri.

A felügyelők tehát több rang és fizetésbeli fokozatban állanak. Némely esetben egy felügyelő több megyét is szolgálhatna, melyek fizetéséhez aránylagosan járulnának, ellenében azok mellé kik leginkább lennének munkával terhelve, segítségül egy vagy több — valami erdésztanodát jól végzett fiatal szakember adatnék, kiknek azomban itt legfeljebb két évet szabadna tölteni, nehogy egyoldalú kiképzésük folytán az erdőgazdasági gépezet sem így sem egyébként nem használható kerekeivé váljanak.

Igy ezek az erdőfelügyelők hivatásával és teendőivel közelebb-ről megismerkedvén, sokoldalú és elég huzamos egyéb alkalmazásuk után a kidült ebbeli erőket idővel igen czélszerűen pótolhatnák.

XIV.

A szakképzett munkaerő ügyében.

Hogy az előbbi fejezetben tervezett megyei felügyelők — főleg az erdei birtokviszonyok rendezése ügyében, valamint nevezetesen a községi erdők okszerű kezelése érdekében is igen nagy szükséget fognak pótolni, sőt hogy az a szabad és független erdőbirtokosra nézve is valódi jótétemény lesz, *ha a megye határain belül* fognak alaposan szakértő tanácsadóval rendelkezhetni: arról — mi legalább — megvagyunk győződve. De — hogy hazánkiai erdészeiből kitelne-e már jelenleg ez egyének szükséges száma — főleg ha tekintetbe vesszük, mikép nem épen mindenkit lehetend-e célból mostani zászlaja megtagadására birni — arra *igent* mondani nem érzünk elég bátorságot.

És ez szolgálatat alkalmat erdészeti tanodákban való teljes hiányunkról megemlékezuünk, valamint arról is, hogy e részt mi volna legközelebbi teendőnk.

Régen tervezgetünk ez irányban is, sőt komoly lépések is történtek már nem *egy* de mindjárt *egynehány* szakintézet fölállítására nézve, csakhogy nagyon tartunk tőle, mikép az oly türelmetlenül várt gyermek — *holtan* fog születni.

Ha az ország minden megyéjében létező mezőbirtokosok számát — és azt is tekintetbe vesszük, hogy azok legnagyobb része utalva van maga vinni saját gazdaságát — úgy igen is van előttünk is némi értelme, hogy azoknak annyi tanintézetet alapítsunk, a hány oly vidéke van az országnak, mely természeti viszonyaiban egymástól lényegesen eltér.

Azok életbe léptetéseikre sőt berendezésükre nézve azomban oly hasonlíthatlanul avatottabb erők nyilatkoztak már — annyira kimerítő alapossággal, hogy ez ügyhez bővebben hozzá szollani nem lehet szándékunk. De — nem szünhetünk meg fájlalni és e fájdalomnak itt is hangot adni — mikép e széles tapasztaláson alapuló oly rendkívüli mély értelmű „Figyelmeztetések“ tanácsok és indítványok — *jobb időnkig* a pusztában hangzottak el.

Ha azomban elismerjük is annak czélszerűségét, hogy egyszerre számos gazdasági intézetet állítsunk — úgy ezt tenni az erdészetre nézve képesek nem vagyunk.

Igen különbözök e részt a mező- és az erdőgazdasági viszonyok.

Nagy erdőbirtokosaink aránylag csak igen csekély számmal vannak és azok sem igen fognak valaha erdek kezelésének közvetlen élére állani.

De a létező és a birtokrendezések útján még támadó kisebb erdőbirtokosok, a községek s a t. is csak *hivatalnokra* vannak utalva bizni erdek kezelését. — Hogy e hivatalnok alkalmazása helyén született legyen, az nem a gyakori esetek közé fog tartozni. Sőt igen kevés erdész részesül ama szerencsében fejét ott hajthatni örök nyugalomra, a hol pályája első rögeivel küzködött. Azt tehát úgy *nevelni*, hogy leginkább *csak bizonyos vidék sajátosságaihoz mért ismeretekkel bírjon*, valami igen szerencsés gondolatnak tartani nem vagyunk képesek.

Gieszen, Mariabrunn, Selmech tanítványai a föld hátán létező mindennemű erdészeti viszonyok között kénytelenek gazdálkodni és — *ha nem csalódom, egész Francia országnak is csak egy magasabb erdészeti tanintézete van.*

Kezdenők bár mi is inkább csak egy tanodával — rendeznök be azt úgy, hogy a legmagasabb igényeknek megfelelően és szakmivelésünk emelése ügyében sokkal többet teendettünk, mintha elforgácsolva erőnket azon különös eszméhez tovább is ragaszkodunk:

havasi, előhegyi, lapály, mocsár, futóhomok és kitudja még mifele erdészeket mindenütt *helyben* nevelni.

Komolyabb megfontolást igényel még az is, hogy *mai nap* két három intézet számára *magyar nyelvű* szaktanárokat hol vegyünk?

Nem volna-e czélszerűbb, *legelőszőr is csak a selmeczi erdészakademia megmagyarosítását czélba venni, azt a tudomány és a tanítási rendszer európai színvonalára emelni* és — ha majd valaha csak ugyan még számosabb oly intézet szüksége mutatkoznék, annak az élet mezején is addig megedzett tanítványai közül a szükséges tanerőket toborzani?

Selmeczen, a mindennemű tudományok e régi gyűlhelyén vannak tanépületek, fűvészkertek, vegyműhelyek, gyűjtemények, műszerek, a segéd és szaktudományok nagyszerű könyvtára s az alaptudományoknak *kitűnő* tanerei. Az ottani Akademiából tehát magasabb irányu tanintézetet — a „Pesti Napló“ oly helyes megjegyzése szerint, évenkénti néhány ezer forinttal elég könnyen lehetne eszközölni, ha — *ez intézetet minden ingó segéd eszközökkel együtt az országból ki nem vinnék.*

Szerintünk ez a magyar erdészet ügyére nézve ez időszerint a lehető legérzékenyebb csapásnak volna nevezhető, pedig ha ideje korán nem erőködünk — e csapás a „Hon“ és a „Pesti Napló“ igenis figyelemre méltó jelzései szerint — árva fejünket nem fogja elvéteni.

De a „Pesti Napló“val mi is remeljük, hogy a nagy tekintélyű országos magyar gazdasági, valamint a magyar erdész egyesület és maga Selmecz városa is *mindent* megkísértenek, mikép magasabb szakmíveltségünk e jövőbeli gyúpontját a haza részére megmenteni sikerüljön.

Később talán maga az országgyűlés is elég fontosnak fogja ez ügyet tartani, hogy annak érdekében érélyesen és hathatósan föl-szollaljon.

Ismételjük, hogy pólyaiban heverő hazai erdészettünk felvirágozását semmi sem fogja oly biztosan és aránylag gyorsan emelni, mint az: ha a gazdaságot egy részt fölös, más részt ténylegesen, kártékony békóitól megszabadítjuk — *életerősen képzett munkaerőt állítunk a sikra*, a szakértelemet minden irányban kifejteni, terjeszteni, közjová tenni, iparkodunk.

Most ugyan is szegény erdészetünknek nem csak rossz akarat és otromba önérdék — de ép oly mértékben *a tudatlanságban szüldő jó akarat ellen* is kell küzdenie oly szeretet ellen, mely gyermekeit — *agyon öleli*.

Megengedjük, hogy jelen tudatlanságunkban a szabadság még egy ideig holt kincs fog lenni, melyet eléggé értékesíteni nem mindjárt leszünk mindnyájan képesek. — Az áldásos hatások nem fognak mindenütt rögtön előtűnhetni, és nincs kétség benne, hogy képzettségünk légkörének homályában tapogatózva, a helyes irányt nem egyszer fogjuk még — saját kárunkkal eltéveszteni — de fejtsük, gyarapítsuk, terjesszük a szakértelmet — és minden egyebet — *a kijelöltük határok között* — bátran *a fölvilágosodott* — *s ennél fogva erkölcsös önérdékre*, az emberi haladás e leghatalmasabb rugójára bízhatunk.

Megnyughatunk benne, mikép az — a keze ügyébe adott eszközöket oly mohón, ügyesen biztosan és czélszerűen fogja fölhasználni, hogy rövid időn, még a most legkétkelkedőbbek is kénytelenek lesznek bevallani: *miszerint a gazdaság észszerűen lehető legnagyobb szabadságában rejlik erdészetünk fölvirágzásának lehető legerősebb biztositéka*.

XV.

Az erdészeti törvényhozásra vonatkozó azon alapelvek rövid összevonata melyek ez értekezésben bőven indokolva kifejtettek.

1. A véderdők irtása és pusztítása a lehető legszigorúbban és *feltétlenül* tiltassék. Birtokosaik azokat egyedül az illető hatóság által jóváhagyott üzemterv szerint legyenek jogosítva kezelni és használni.

2. A többi feltétlen fatalajon álló erdők irtása *a mivélségi ágváltoztatása czéljából* valamint azok pusztítása szigoruan tiltva és a vágások újraerdősítése kötelesség legyen.

3. A jogi személyiségek úgy mint a községek zárdák püspökségek s a t. birtokában lévő erdők — *a fekvésre a talaj minőségére való minden tekintet nélkül* — csak az illető hatóság által jóváhagyott üzemterv szerint legyenek használhatók és kezelhetők. Az ily erdők gabona talajon álló részének irtása is csak hatósági engedély mellett legyen eszközölhető.

4. A magán birtokosok viszonzlagos fatalajon álló erdeinek s magának e talajnak használata *föltétlenül* szabad legyen.

5. Az erdei szolgálmányok megváltása lehető legrövidebb idő alatt létesítessék.

6. Hazánk erdészeti viszonyainak oly szükséges kimutatása céljából eszközöltessék egy országos erdészeti Statistika összeállítása és annak tárgyai folytonos nyilvántartása.

7. Az országos és megyei kormányhatóságok mellé állittassanak erdészeti szakképzett tanácsadók vagyis *országos és megyei erdő felügyelők*.

8. A szakismeret előmozdítása magyar nyelven való meghonosítása és terjesztése céljából *nevezetesen* a selmeczi erdészeti akadémia magyarosítása eszközöltessék.

Vadászati törvényeink.

Most midőn a magyar Gazdasági Egyesület kebeléből kinevezett bizottság, egy viszonyainknak megfelelő vadászati törvényjavaslat kidolgozásában fáradozik s ennek munkálatai remélhetőleg rövid időn napvilágot fognak látni, — időszerűnek tartjuk, hatályban lévő vadásztörvényeinket a „Vadász és Vertenylap“ után, magyar fordításban lapunkba felvenni.

1802. 24. t. cz. a vadászatról és madarászatról.

A vadászat és madarászat körül felmerült visszaélések megszüntetésére Ő Felsége kegyes jóváhagyásával a karok és rendek elhatározták: hogy

1-ső §. Mind a parasztnak, mind pedig azoknak, kiknek a vadászat az 1729. 22. t. cz. által tiltva volt, kopó és vizsla kutyákat tartani, vadászni vagy mindazon madár nemekre, melyek a fentmondott törvénycikkelyben elősoroltatnak, és fajdtyukokra semmiféle módon madarászatot űzni inmentül sem lészen szabad.

2-ik §. Földesurak egész területüknek vagy egy tagban kivá-gott földbirtokuknak felét, az uradalmakban pedig (míg egy tagban